

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Oplag: 19.700



Nr. 5

15. april

76. årg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1955

-og Regnen kommer ...



naar og hvor
De ønsker det
fra

DVI

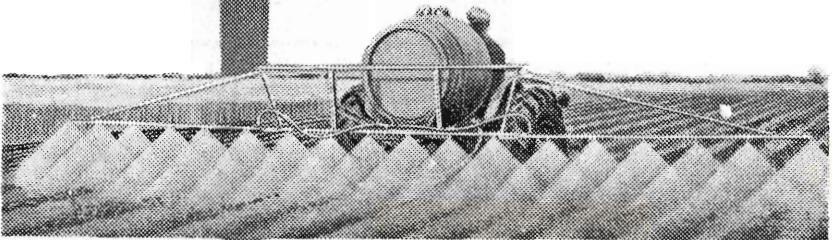
VANDINGSANLÆG
-omgaaende Levering
-forlang Brochure.

DANSK VANDINGS INDUSTRI
PROJEKTERING · FABRIKATION
INGENIØR HOLGER ANDERSEN
SNOGHØJ FREDERICIA · TELEFON ERRITSØ 125

WEE

TRAKTOR

SPRØJTEN



*For en
ringe
ekstra-
udgift
bliver
Deres
traktor
en effektiv
motor-
sprøjte*

Wee-traktorsprøjten, der monteres direkte på kraftudtagsakslen, kan leveres som:

WEE AGRO

Lavtrykssprøjte til marksprøjtning. Pumpe af ny amerikansk konstruktion af hidtil ukendt slidstyrke selv ved sprøjtning med slibende vædske. Selvfylgende, stor kapacitet, stærke kuglelejer, let monterbar.

WEE UNIVERSAL

Kombineret høj- og lavtrykssprøjte til mark- og frugttræssprøjtning m. m. Stempelpumpe med to horisontale, porcelænsfødte cylindre, ventiler af rustfrit stål, stærke kugle- og rullelejer, alle bevægelige dele i lukket oliebad, let monterbar.

STANDARDUDSTYR FOR BEGGE MODELLER: 6 m spredébom med syrebestandig foring og to sæt dyser for henholdsvis flat og round spray. Alle slanger og filtre, reduktionsventil, manometer og alt tilbehør.

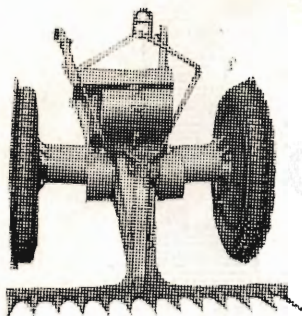
Ekstra udstyr: 400 liter øgetræstønde kr. 100.-,
Injektor til Wee-Universal sprøjten kr. 140.-,
større spredebredde kr. 15.- pr. m incl. dyser.
Priser: WEE-UNIVERSAL modellen ... kr. 2760.-
WEE-AGRO modellen kr. 1185.-

Demonstreres overalt - forlang brochure.

BÜLOW AGRO CO.



RØDOVREVEJ 239 - 243
VANLØSE
TELF. RØ. 3456*



ALLEN-TRAKO Motorslaamaskinen

engelsk-dansk variabel Hjulafstand leveres bl. a. i to standard-udtørelser.

Med **Vejudstyr** slaar den enhver skraaning, Rabatter og flade Arealer.

Kommunemaskinen kan slaa alm. **Vejgrøfter** og flade **Arealer**, **Sportspladser** særdeles fint, **kultivere** Beplantning og klippe Hække.

ALLEN-TRAKO kan yderligere kombineres paa utallige Maader, forlang nærmere Oplysninger og Priser

Største Sælger i Danmark af Motorslaamaskiner.

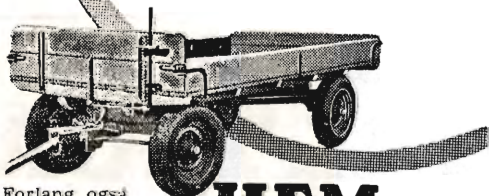
Frimodt Konning TRAKO Manufacturing
Pjedsted Telefon 60 Eneforhandling



Hem 4-hjulede Landbrugsvogn er solid og praktisk. Den leveres i forskellige Størrelser fra 2 Tons Lasteevne. Vognen kan leveres i forskellige Sporvidder

DER ER GODS I HEM TRAKTOR- OG LANDBRUGSVOGNE

Hem Traktorvogne til- eller trækobles ethvert Traktormærke saa let som ingenting. Traktorvognen laster indtil 3½ Tons og Lødstørrelsen er 3,40×1,80×0,22 Meter.



Forlang ogsaa oplysninger om HEM STALD-GØDNINGSPREDER

HEM
Maskinfabrik
HEM STATION - Telefon 26

Til alle slags bygninger

DANSK
ETERNIT
TAG- OG VÆGBEKLÆDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

SALGSKONTOR:
KAMPMANNSGADE 2, KBHVN. V
TELEFON: CENTRAL 3785

Hulkjærhus
Planteskole

RØDKJÆRSBRO
Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver



Godkendt af Indenrigsministeriet
som rotteudryddelsesmidler.

Kloakrør — Landbrugsrør
Monierrør — Spidsbundsør
Mærket Δ 33, leveres overalt

Hovedkontor tlf. Ringsted 468
Fabrik: Hedehusene, telef. 18
— Birkerød — 468

Ringsted Cementvarefabrik og Tommerhandel A/S



Trifolium Frø



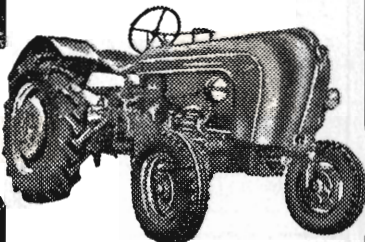
KØBENHAVN

RANDERS

B & O RADIO

- det danske Kvalitetsmærke

NU nye nedsatte Priser paa
ALLGAIER
DIESEL TRAKTORER



Læg nøje Mærke til disse lave Priser, som inkluderer alt, elektr. Lys, Start og Lift:

A 111 12 H.K. Kr. 7.265,00
 A 122 22 H.K. Kr. 11.985,00
 A 133 33 H.K. Kr. 14.985,00

Der findes aut. Allgäier Forhandlere over hele Landet.

TRANBERG TRADING COMPANY
 Tlf. 31 44 - Kolding - 5 Linier

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKESFORSIKRING

Telefon Minerva 350
 Gensidigt selskab

Vester Farimagsgade 19
 København V.

★ Ansvarsforsikring



★ Automobilsforsikring


HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S
Prima, røde drænrør
 i størrelse fra 2 til 15 tommer
 Indhent tilbud - Tlf. Højslev 3

A/S FISKBÆK BETONKLINKERFABRIK
 A/s Fiskbæk Briketfabrik
 Herborg 12

i **Forsikring skal man ha'.**
BALTICA

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen
 Købmagergade . København K.



AERGLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets

Tidsskrift

Nr. 5

15. april 1955

76. årg.

Tidsskriftet udgår ca. 16 gange årligt og sendes uden vederlag til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 50 øre pr. mm. Oplag 19.700 eksemplarer. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr.

Indhold: Hedeselskabets sølvbægre. — Dagligt liv i Hedeby for hundrede år siden. — Klimafaktoren og de lokale forsøg. — Litteratur: Arringsanalyser af danske skovtræer. — Nogle indtryk fra den internationale tørvekongres i Dublin i juli 1954. — I få ord.

Hedeselskabets sølvbægre

Af Niels Basse.

I 1955 er der atter af Hedeselskabets legatmidler uddelt en række sølvbægre til særlig fortjente hedeopdyrkere og plantningsmænd. Midlerne har været til rådighed fra *Jørgen Bertelsens legat*, *kreatureksportør Jens Holms legat*, *sølvvarefabrikant O. Poulsens legat* og fra *Rathmanns legat*, og indstillingerne til Hedeselskabet er foretaget af de jyske landboforeninger, husmandsforeningerne, læplantningsforeningerne og Hedebruget.

I det følgende omtaler vi forskellige af de hædrede kvinder og mænds data og virksomhed:

Niels Jensen Bach, Finderup ved Viborg. Bach, der er født i Finderup 1881, blev i 1915 gift med *Kristine Olsen*, datter af husmand Kr. Vistisen, Dommerby, og overtog samtidig ejendommen, der var udstykket fra faderens gård i 1911.

Ved overtagelsen var 6 ha opdyrket, mens resten lå hen som hede, bygningerne bestod dengang af stuehus og et lille udhus. Besætningen bestod af 2 heste, 5 køer, 2 kalve, 8 svin og 25 høns.

Fra 1915—20 blev der opdyrket 22 ha, fra 1920—30 3 ha og i 1949 1 ha. I årene 1924—30 blev der beplantet 4 ha, i årene 1930—50 er beplantet 1 ha. 2 ha består af selvgroede ege, og hele arealet er nu opdyrket eller beplantet. Læhegnene i skellene er plantet fra 1930.

Ved overtagelsen blev der bygget et nyt svinehus og maskinhus. I 1925 blev der bygget hestestald og vognport og samtidig blev kostalden udvidet. I 1929 blev svinestalden udbygget. Endelig blev laden opført i 1927, i 1953 blev der bygget nyt hønsehus. Ejendommen består nu af fire længer samt et fritliggende svinehus og hønsehus.

I dag består besætningen af 3 heste, 11 køer, 16 stk. opdræt, 4 søer, 20 fedesvin og ca. 70 høns. Ejendommen er i god drift og godt besat med maskiner.

Ejendomsskylden er i dag 20 000 kr. Prioritetsgælden 14 000 kr. Ejendommens handelsværdi er ca. 88 000 kr.

Niels Jensen Bach og Kristine Bach har 8 børn i alderen 23—39 år. Den ene af sønnerne er nu hjemme og hjælper til med ejendommens drift.

Jacob Krath, Firhuse, Frederiks. Jacob Krath er født 1900 og søn af gårdejer Daniel Krath, Grønhøj.

Ejendommen blev erhvervet i 1924 for 20 000 kr. med en egenkapital på 3000 kr. Af ejendommens areal på 48 ha var kun 16 ha opdyrket. Bygningerne bestod af et stuehus og en lille vinkelbygning. Besætningen bestod af 5 køer, 4 kalve, 2 heste, 5 svin og 20 høns. I 1926 blev Jacob Krath gift med *Frederikke Margrethe* Hermann, datter af gårdejer Peder Hermann, Grønhøj.

I tiden fra 1924 til 1949 blev der opdyrket 32 ha, og hermed var al jorden opdyrket. Med undtagelse af de sidste 4 ha har arbejdet været gjort med hestekraft, og der er næsten hvert år lagt et stykke til det dyrkede areal. Efterhånden som opdyrkningen fandt sted, blev der plantet omkring skifterne og langs skellene, og jorden blev merglet og bygninger og besætning udvidedes tilsvarende.

I 1935 blev der bygget nyt hønsehús. I 1937 nyt maskinhus og hestestald, og de øvrige bygninger blev lavet om indvendig. I 1947 blev laden udvidet, og der blev bygget en ny kostald. I dag er der 4 grundmurede længer med fast tag. Der er indlagt elektricitet og vand, købt traktor og tidssvarende maskiner. Besætningen består i dag af 1 hest, 16 malkekøer, 22 stk. opdræt, 4 søer, 70 fedesvin og 200 høns. Ejendomsskylden er 28 000 kr., grundskylden 13 000 kr., handelsværdien ca. 110 000 kr.

Jacob Krath og Frederikke Margrethe Krath har 4 børn i alderen 20—28 år. Der bliver netop i år udstykket 20 ha af jorden til en datter og svigersøn. På denne parcel bliver der bygget en ny stats-ejendom.

Ejnar A. Simonsen, Ll. Brande, Sdr. Omme sogn, er født i Kirkeby, Sdr. Omme, i 1901 som søn af Anders Kr. Simonsen og hustru.

Som følge af moderens død i 1905 kom E. Simonsen allerede fra sit 5. år ud blandt fremmede og lærte at tage fat i forefaldende arbejde. Efter konfirmationen tjente han som karl ved landbruget i 11 år. Efter at Ejnar Simonsen blev gift med *Else Marie Hansen* flyttede de til hustruens forældre på Ll. Brande mark. Ejendommen var i svag drift. Svigerfaderen tjente hovedsagelig til opholdet ved at køre en mælketur for små penge. De unge overtog ejendommen i 1927 for 6000 kr. med en startkapital på 500 kr., og begge måtte i flere år gå ud på arbejde i plantage og planteskole for at tjene til de nødvendige udgifter. Efterhånden fik de dog ejendommen bragt i kultur. Det meste af hedearealet, der hørte til ejendommen, er nu opdyrket, en stor del af jorden er drænet, bygningerne er istandsat eller fornyet og der er oparbejdet en god besætning, ligesom ejendommen er godt besat med maskiner og der er gennemført læplantninger i marken og anlagt en stor have.

Siden 1927 er opdyrket ca. 30 ha hede til agerland. Det første år

var avlen ca. 8 tdr. korn, 12 tdr. kartofler og 40 tdr. roer. Nu er den årlige avl ca. 180 tdr. korn, 800 tdr. kartofler og 1200 tdr. roer samt 18 læs hø. Besætningen, der ved overtagelsen var 1 »islænder«, 2 malkekøer, 1 kvie og 3 svin, er nu 1 hest (traktor), 10 malkekøer, 4 kvier, 8 ungmåtter og 30 svin. Ejendomsskyldværdien, der ved overtagelsen var 2800 kr., er nu ansat til 24 000 kr., og den samlede gæld på ejendommen er nu ca. 40 000 kr.

Johan Ditlev Jensen, Ø. Kølkhøj i Rind sogn, er født i Struer 1890. Faderen købte, efter at have været arbejdsmand forskellige steder, en landejendom i Ikast sogn, hvor Johan Ditlev hjalp forældrene med pasning af ejendommen. I 7 år tjente han på Vovlundgaard i Rind sogn og arbejdede en del med tørve-, grus- og mergelarbejde. I 1913 købte han en parcel på ca. 20 tdr. ld. i Ø. Kølkhøj, hvoraf ca. halvdelen var hede. I 1914 oprettedes på arealet en statsejendom, men opdyrkningen blev afbrudt, da han blev indkaldt til sikringsstyrken, og først efter hjemkomsten derfra toges der igen fat på arbejdet. I 1924 var hele ejendommens areal opdyrket. I 1934 tilkøbtes et hedeareal på 51 ha, deraf er nu de 44 ha opdyrket.

Ved overtagelsen var avlen ca. 20 tdr. korn, 50 tdr. kartofler, 80 tdr. roer. Nu er den årlige avl ca. 300 tdr. korn, 1600 tdr. kartofler, 500 tdr. roer og 15 læs hø.

Af besætningen holdes 2 heste (traktor), 9 malkekøer, 4 kvier, 6 ungmåtter, ca. 25 svin foruden fjerkræ. I 1914 opførtes en vindelbygning med beboelse i den ene fløj, men der blev efterhånden for lille plads, og i 1944 blev der bygget nyt stuehus, i 1945 ny stald og lade samt maskin- og hønsehus. Der er plantet læhegn og anlagt en stor have omkring bygningerne.

Ejendomsskyldsværdien, der i 1914 var ansat til 3000 kr., er nu 33 000 kr. Den samlede gæld på ejendommen er ca. 15 000 kr.

Johan Ditlev Jensen og hustruen *Petrea*, f. Ovesen, begyndte, som det vil forstås, under små kår, de måtte i den første tid tage hårdt fat for at skaffe de nødvendige indtægter til opretholdelse af hjemmet, hvor en børneflokk på 9 voksede op, men arbejdet er lykkedes godt for dem, en god gård er et af resultaterne. Johan Ditlev Jensen har gennem en længere årrække været taget hvervet som formand for Hedebrugets Rind lokalforening.

Mikkel Kristian Sørensen, Skjærlund pr. Blaahøj, erhvervede sin ejendom i Skjærlund, Brande sogn, i 1929 for en pris af 22 700 kr. Den bestod da af ca. 52 ha, hvoraf ca. 13 ha var opdyrket. Bygningerne bestod af et stuehus og et udhus, og der var en besætning på 2 heste, 7 køer, 3 ungmåtter, 9 svin og 30 høns.

M. K. Sørensen tog straks fat med at opdyrke hede, og har pløjet hede og merglet i samtlige de år, han har haft ejendommen, det meste er foregået med heste og alm. plov, i de sidste er der dog arbejdet med traktor, og for nogle tdr lands vedkommende er der dybpløjet. Ca. 10 ha vandlidende areal er drænet.

Læplantningen er heller ikke forsømt, der er plantet læbælter fra de allerførste år efterhånden som opdyrkningen er skredet fremad og desuden er plantet et samlet areal på ca. 9 ha, nemlig

de dårligste sandknuder. Der mangler ca. 5 ha endnu, før det hele er under plov eller tilplantet, men det kommer nok i de følgende år. Bygningerne blev efterhånden for små, og 1931 byggedes ny lade, i 1951 ny ko- og svinestald og den gamle stald lavedes om til hønse- og maskinhus.

Der står i dag kraftige afgrøder af både korn, roer og kartofler på den tidligere hedejord, og besætningen er væsentlig forøget, den består i dag af 13 køer, 13 ungkreaturer, 3 søer, 20 fedesvin, 28 smågrise, 60 høns samt 2 heste og traktor.

Mikkel Kristian Sørensen har været ene om indsatsen, da han er ungkarl, så hvad han ikke selv har kunnet overkomme, har han måttet lade udføre ved lejet arbejdskraft. Han kan se tilbage på en arbejdsindsats, som er en anerkendelse værd.

Dagligt liv i Hedeby for hundrede år siden

Af *Rasmus Mortensen.*

Vil man kende menneskene, som de var, før jernbaner og nytid kom til egnen, er det ikke nok at vide en del om deres vilkår og forhold, arbejde og stræben, man må se dem i de hjemlige omgivelser under dagens og årets gang.

Den gamle slægts boliger var små, husene lave og snævre. Murene bestod for det meste af bindingsværk, hvis stolper og tavl hvert forår fik farve, sort og hvidt. Taget var lagt med strå og lyng, som hen på alderen blev mosset og hist og her noget oprevet; blæsten drev jo stærkt frem, og bygningerne lå ubeskyttede. Mange steder sås stænger og slidte harver anbragt som tagholdere over skrøbelige hjørner og gabende huller.

»Tryk på klinken, så går døren op.« Tærskelen er gjort høj, for at snog og andet kryb kan holdes ude, kravlende barn inde. Forstuen har gulv af pikkede sten. Mod optræk til regn bliver disse fugtige, helt mørke: et godt barometer — også det eneste vejrtegn, hjemmet ejer.

Man har slet ingen luksus. Boligens fornemste pryde er bilæggerovnen fra 1740 med indstøbt gengivelse af den ætiopiske Hofmand højt til vogns læsende profetens bog, ved siden står fattigforstanderen Filip som interesseret iagttagere. Væggene skinner pænt hvidkalkede. Der er i det hvide tydeligt skær af rigelig blånelse — måske stammer farven delvis fra fugt. I mørke rammer hænger familiens bryllups- og gravvers; kan hænde, husmoderens nænsomme hånd har stukket en buket hvidgule evighedsblomster ind bag spejl- og billedramme. Langs bordsiden står langs vinduesmuren faste bænke; de er uden hynder. Stuens mageligste sæde afgiver halmstolen nær bilæggerovnen: gammelkonens plads. Manden sidder foran bordenden. Ingen er ledig. Vinteraftenen går ikke unyttet hen. Strikkepind følger maske

til maske, rokken snurrer, uldsækken tømmes, hosekræmmerens opkøb ventes. Husflid er en selvfølgelig ting — og nødvendig.

Men »når marts går ind, går lyset ud«, sagde de gamle: aftensædet op-hørte. Nu lagde markarbejdet beslag på tid og kræfter. Dagen måtte bruges i hele dens længde; solen — Guds nådige gave — skulle nødtigt skinne forgæves. Tempoet ved arbejdet ude var næppe så hurtigt som nu, men langt mere stadigt. Trækkraften, den sindige stud, angav farten, der ikke var stor undtagen på varme sommerdage, når dyret bissede. For at modvirke sådan kalamitet, som i frygtelighed og uafvendeligt raseri næsten lod sig ligne ved en naturkatastrofes følger og forløb, var det påkrævet, at morgens og aftenens kølige timer udnyttedes helt.

Ellers var studen en herlig hjælp, ja egentlig — når alt blev gjort op — ikke alene landbrugets, i hvert fald hedebrugets, væsentligste drivkraft, men tillige dets bærer og tilflugt. Hvor meget kunne en velvoksen stud ikke bestille, og hvad kunne den ikke koste, når dens tid var omme. »Paa Viborg Kvægmarked forrige Løverdag forevist et Uhyre af en jydsk Stud, 6 Aar gammel«, meddelte landets aviser for 9. juli 1860 efter et viborgblad, »den maalte med Strikmaal til Krydset 3 Alen, og Kroppens Længde var næsten 5 Alen. Det fortælles, at en Mand havde budet 350 Rdl. for den, men den skulde ikke sælges.«

En sådan kammerat kunne anderledes end en hest drage ploven gennem stridig lyng og sivgroet kær. Og på hedemarkederne indbragte studen ved salg ejeren gode kontanter, når han i bytte »tog fra«, idet store, voksne dyr erstattedes med unge, magre. Sådant fradrag var jo næsten ren fortjeneste.

Af og til købte bonden efter høst en »helmus« for med den ny stud at udføre efterårets markpløjning. Når dette arbejde var tilendebragt, blev krikken skudt. Derved sparede man vinterfoder, og skindet gav dog en indtægt. Kroppen blev delt i mindre partier og blev lagt ud på mark og hede til ræven, ikke just som milde gaver, men som ufejlbarligt lokkemiddel. Mangen ræv fik her af den nære, snedige jæger banesår. Man sagde om gamle, snart udtjente heste: »Den kan blive god at skyde ræve i«, eller: »Den er ikke for god til at skyde ræve i.«

Hedebonden havde kun få varer at fragte til købstaden, den fjerne by, men skulle han endelig køre derhen, spændte han studene for vognen, og var vejen hård, fik de jernsko på. Sindigt skred det fremad — omgang med stude betød opøvelse i tålmodighed —, så meget desto bedre samlede kusken tankerne: hvad mon turen ville bringe. Og hjemefter fandt den enlige kører på vognbundens halmknippe lejlighed og gunstig tid til grublisering over bylivets sælsomme foreteelser. Indtrykkene lod sig fæstne i rigtig rækkefølge fra den store, den fremmede, den brogede verden — alt medens månen steg på sin bue og sank igen langt vesterude bag å og brink og mørke hede. Rejsen var begyndt ved morgengry og sluttede, når solens

stråler atter fra øst lyste ind ad hjemmets vinduesglar. I mellemtiden var familien blevet et døgn ældre. Men anstrengelsen og brugt tid lønnes fuldtud. De to tønnder rug og kalveskindet, der blev solgt i staden, de få kolonial- og manufakturvarer, som hjemførtes, udgjorde langt fra færdens hele resultat, mange dages fortællen og samtaler med spørgsmål og svar gav turen stof til.

Under hverdagens regelmæssige tilværelse betød afstand mindre. Men når sygdom og ulykke ramte, var det ikke godt at være ene. Tværs over heden — fra Vejle til Varde, fra Viborg til Holstebro og Ringkøbing — fandtes hverken læge eller apotek. Stå stille og se på en lidende kunne folk dengang så lidt som nu. Man måtte foretae sig noget. Først prøvedes de forskellige husråd, som erfaringer tid efter anden havde indgivet tænkende mennesker. Den tørrede urtekost, der i høst og efterår hang til vejring mellem dørkarm og tagskæg, blev bragt i kog til saft eller salve. Gav midlet ingen lindring, drog man afsted efter den nærmeste og bedste kloge mand, kanske dog en klog kone var endnu bedre. Det hjalp næsten altid. Feberen tog af — om ikke før, så når patienten var død og kold. Det er så sørgeligt at huske de mislykkede, triste tilfælde, derfor mindes de heldige kure altid længst.

Datidens hygiejniske forhold var jo ikke særlig gode. Det kunne hænde den bedste, at han blev angrebet af fnat. Midlerne derimod måtte være kraftige, ja man vovede stundom det helt fantastiske for at fries for denne sygdom, hvis blotte navn syntes usigelig grimt. Men der var dog metode i galskaben: Medikamenterne prøvedes først på familiens mindst værdifulde medlem, aftægtsmanden. Tålte han kuren, kunne den uden overhængende fare bruges på de øvrige medlemmer af husstanden.

Ved helligdage på kirkesti var højtidsdragten fremme. Konen gik i hvidskurede træsko med blanke krammer. I hånden bar hun salmebog, hovedvandsæg og et sirligt sammenfoldet lommetørklæde, og hendes tøj var sommer så vel som vinter tre tykke skørter, kjole og uldne strømper, over skuldrene bar hun et tørklæde af uld eller silke. Mandens dragt, der hjemme var ufarvet vadmél, skulle også gerne på offentlig vej svare til den lidt strenge stil, tiden fordrede: høj, stiv hat, lang frakke med skøde ned under knæene, blankpudsede læderstøvler. Kan hænde, kisteklæderne ikke netop stammede fra i går — hvad gjorde så det!

Barnedåb og bryllup syntes dejlige fester, især bryllup. Livet fik ligefrem øget værdi ved disse begivenheder, hvis komme kunne imødeses længe forinden, så man fik tid til forventningsfuld glæde, hvis man da tilhørte den udvalgte sikre kreds og vidste, at man skulle med. Når dagen endelig oprandt, mødte gæsterne til frokost i gildeshuset, hvor alt var pyntet, og hvor spillemændenes klarinetter klang, hver gang et nyt hold indbudne vandt frem mod døren. Straks trakteredes godtfolk med kager og snaps; man talte sammen, traf slægt og venner, spurgte nyt og hørte.



HVAD ER DER I SPRØJTEN?



Ukrudtsmidler fra giver mindre ukrudt og større udbytte!

Igennem årene har landbruget lært at stole på KVK-midlerne. KVK er blevet kendetegnet på kvalitet, og der findes praktisk talt et KVK-præparat til alle formål.

HORMONMIDLER

KVK HERBATOX-M 25 (Natriumsalt af 4K-2M syre)

Flydende middel mod ukrudt i vårsæd og oliehorn.

KVK HERBATOX-M 50 (Aminsalt af 4K-2M syre)

Flydende middel. Anvendes på samme områder som M 25, men i lavere dosering.

KVK HERBATOX-D 40 (Natriumsalt af 2,4-D syre)

Pulverformigt sprøjtemiddel mod ukrudt i vintersæd og græsfrømarker samt græsplæner.

KVK HERBATOX-D 50 (Aminsalt af 2,4D syre)

Flydende middel. Anvendes på samme områder som D 40, men i lavere dosering.

KVK HERBATOX-DT 24 (Biotoxytanolester af 2,4,5 T- og 2,4-D syre)

Flydende middel mod træagtigt ukrudt.

SVIDNINGSMIDLER

KVK HERBANIT 20 (Aminsalt af DNOC)

Flydende middel mod ukrudt i kornmarker, særlig virksomt mod pileurt, burre-snerre m. fl., der vanskeligt udryddes af hormonmidler.

KVK HERBANIT 25 (Natriumsalt af DNOC)

Pulverformigt sprøjtemiddel mod ukrudt i spindhør og udlægsmarker med sneglebæg og luzerne, og mod ukrudt i korn, der ikke ødelægges af hormonmidler.

KVK HERBASOL (Ammoniumsalt af Dinoseb)

Flydende middel mod ukrudt i ærter og mod gul okseøjle i korn.

Hvad enten De selv sprøjter, eller De lader arbejdet udføre af en maskinstation, sørg da i egen interesse for, at der er et KVK-middel i sprøjten.

"Cimbria"

Tømmerhandel

Aktieselskab

AABENRAA

Indhent tilbud

Midtjydske Betonvarefabrikker

v/ P. Nielsen

Fabrik: Silkeborgvej 46
Telf. Herning 464 og
» Lind, Tlf. Lind 45
Kontor: Th. Nielsensgade 93,
Tlf. Herning 465

Rør til Kloak og Afvanding
Flisekantsten m. m.

D. S. 400
Silas — Siloer
og Hulbloksten

Viborg Andels-

Svineslagteri

vore udsalg bring. i erindring
Tlf. 137 og 779

Vestjysk Trælasthandel

Varde Betonvarefabrik

H. Kunø og Aage Pedersen
Varde . Tlf. 519 - 520

Landbrugsrør (drænrør)

efter Ingf. normer

FORLANG TILBUD

KEMISK VÆRK KØGE A/s

OVERGADEN NEDEN VANDET 39 — KØBENHÅVN K.
TELEFON SUNDBY 8001

AGRIA

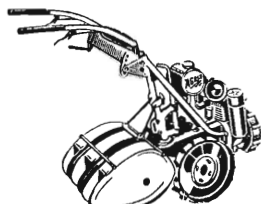
**UNIVERSAL
TRAKTORER
3-5 & 8 HK.
(Benzin eller Diesel)**



AGRIA 5 hk m/ 8" Plov



AGRIA 5 HK
med 140 cm Slaamaskine

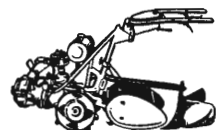


AGRIA 5 HK
med 3-rækket fræser

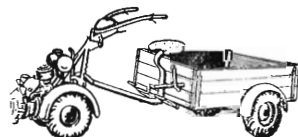
AGRIA Systemet

omfatter flere end 50 forskellige Redskaber.

- derfor fuld Udnyttelse af Traktoren hele Aaret rundt.
- lynhurtig Omskitning af Redskaber.
- velbygget, robust og økonomisk.
- længste Levetid.
- Tandhjul overalt — ingen Kæder.
- selvskærpene Fræser-Knive.



AGRIA 5 HK med
Fræser og Hyppelov



AGRIA 5 HK
m. Paahængsvogn 400 kg
(Kan indregistreres)

**AGRIA 5 HK Traktor
compl. med 50 cm Fræser
Kr. 2992.-**

Generalrepræsentant for Danmark:

LEON JØRGENSEN

Østerbrogade 64, København Ø., Tria 888*

Forhandlere og Servicestationer over hele Landet

Udstilling:
Østerbrogade 13.
Ø.

Værksted:
Triangeln 5.
Ø.



Udfyld og indsend denne Kupon, og vi sender Dem vort nye, store, illustrerede Katalog, Prislister samt Liste med Adresser paa hundreder af Agribrugere i Danmark.

NAVN

ADRESSE

(Skriv venligst med Blokbogstaver)

3 HK Traktor
5 HK Traktor
8 HK Traktor
m/ Jernhjul
m/ Gummihjul
Radrenser
Kultivator

Enkeltplow
Vendeplov
Hyppelov
Normalfræsere 16-110 cm
bredde
Dybdefræsere (25cm dybde)
Kunstgødningsspreader

Frugttræssprøjte
Slaamaskine (140 cm)
Skaarlægger til samme
Vandingspumpe
Undervands-slaamaskine
Trykluft gren/hækkeklipper
Plæneklipper (50-80 cm)

Paahængsvogn (400 kg)
Fejemaskine
Græstov/vejrabatskærer
Bulldozerblad
Remskive
Malkemaskine
3 rækket fræser

Sæt venligst Kryds ved de Redskaber, der specielt har Deres Interesse

Med åbne sanser tog menneskene festen ind, med god vilje blev den rigelige mad spist. Til frokost vankede der steg o. s. v. samt flere snaps, bagefter fik man kaffe og »ponse«. Hvis brud og brudgom var lige så glade som bryllupsskaren, når turen gik ad kirken til, var det ingen sag. Musikken spillede, forridere red, i størst mulig fart blev vejen efter vielsen tilgagelagt. Ingen måtte standse, om så hjulene løb af, skulle der fortsættes. Ophold undervejs betød dårligt varsel for de nygiftes fremtid, og en skygge over glad dag ville hver retsindig bryllupsgæst undgå til det yderste.

Lykkelig hjemkommet fra kirken nød man middagen: risengrød og klipfisk, sødsuppe og kalvesteg, ovenpå: varm søsterkage, ind imellem rigeligt med øl, brændevin og rom. Hele tiden, medens festen stod på, serveredes punsch. I storstuen gik dansen til den lyse morgen.

To-tre dage varede gildet; som sjældenhed mindedes de gamle gilder, hvor gæsterne — eller dog nogle af dem — endnu dansede femte dags morgen. Man ville så gerne have part i livets glæder, kendte ingen bedre — altså dansede man rundt, syntes ikke, der var andet at gøre.

Ved begravelser samledes følget til frokost før selve handlingen; bagefter var der middag og gravøl. Hvad der skulle til, det skulle til. En anstændig begravelse kunne knap købes for dyrt. Man følte noget ejendommeligt forsonende, noget helt løftende ved den store begravelse. Graven blev gravet og kastet til af familie, venner og naboer. Hvad der var sparet, var jo dog fortjent.

Uden sammenligning stod midsommermarkedet i Hedeby som tidens allerstørste begivenhed. Markedet var så rart åbent for enhver. Og intet kedeligt etikettespørgsmål lagde bånd på trangen til udfoldelse. I ly af mængden kunne på Hedeby marked naturen i mennesket da endelig een gang om året få lov til at røre sig selv uden særligt hensyn til optugtelsen.

Det lavede op i gamle kavalerers øjne, når talen faldt på dette marked. Kredsen rundt kunne enhver fortælle de tusinde tildragelser fra den tid, markedet stod i glans. Alt smeltede sammen for dem til lovprisning af den store oplevelse, de her hentede. Da var somrene altid varme, duggen perlede frisk. Da syntes vejen kort, skønt den virkelig var lang. Det var i de fattige dage, der nu føles rige, fordi de er svundne. Set på afstand i tid er himlen blå, hørt fra det fjerne får selv ilde larm en liflig lyd.

Hedeby marked — ringe i sig selv, mens det stod på, Hedeby marked — et herligt minde dog, længe bag efter.

Markedet delte ligefrem året i før og efter. Som tilværelsen fordem i alle måder var enklere, mere afsondret end nu, betød en opdukkende forandring den store forventning hos store og små. Hvor mange erindringer var der ikke fra sidst! Hvem kunne man tænke at træffe og få bud fra? »Vi mødes på Hedeby marked«, sådan lød det til afsked. Nu skulle det så vise sig, om en og anden havde fået forfald, når stævnet sattes. Ja, der var

meget i vente, også nyheder ude fra den fremmede verden, man aldrig kom nær.

Naturligvis: alt føltes ingendlunde som bare solskin og herlighed. Det kunne tværtimod nok hænde, at der i et kort jag kom mindelser frem fra tidligere markeder, som mere lignede skyer, og som bragte sindet nogen uro. Alt gik jo slet ikke ved hver lejlighed så regelmæssigt til — langt fra. Men nu var det snart glemt, følelser af bedrag og skuffelser udvisket en del. Og man var da endelig også blevet både ældre og klogere, kunne bedre tage sig i agt for lurende faldgruber. Det skulle nok gå — afsted til Hedeby!

Ad krogede veje med trækstud for knirkende vogn eller på bare ben med fodtøjet under armen og mad i kurv eller knyttet klæde sås markedsfolket drage mod målet, gerne flokkevis. Straks om formiddagen kom mand og kone og undrende børn, senere ungdommen. Jo større skare, desto mere placer. Karlene og mændene havde stadspiben fremme, pigerne gik arm i arm. Flokken kom ofte langvejs fra. Afstand spillede ingen rolle. Det var sjældent, man tog ud, anstrengelsen bar løn i sig selv. Fjernt øjnedes Hedeby's massive kirke i det nøgne landskab. Blot det at være med undervejs var en fryd.

Inde i byen herskede stor travlhed. Forberedelserne begyndte længe forinden. Der var blevet brygget, bagt, kalket, malet, købt ind. Hvert hus ventede jo rykind af tilrejsende, bekendte og prangere. Disse sidste havde jo gerne vante steder i byen og omegnen til natteophold før og under markedet. Handelsmændene medførte mange penge i solide skrin eller tasker. Sådanne værdigenstande måtte bringes i sikkerhed hos brave folk.

Dagen før markedet var et større antal næringsdrivende mødt frem med telte, der skulle rejses på markedspladsen og langs byens veje. Det blev til hele gader af telte og udsalgssteder. Skomagere, sadelmagere, tøjhandlere, rebslagere, træhandlere, drejere, fiskemænd, pottekonere og frugtsælgere drev her deres forretninger. Desuden var der udsalg af legetøj og telte med honningkager, hjertebrød, kringler og sukkervarer, mundgodt i alle mulige former og farver — lysteligt at se til. Der var karruseller, gøglere, fremvisere af alt muligt og umuligt, seværdigheder fra ind- og udland. Endelig ikke mindst både her og der drikkeboder. I den årle morgen kom drifterne af stude, kreaturer og får ad alle veje ind mod Hedeby. Nogle timer senere vrimlede det på pladsen mellem teltene af snakkende mennesker, brølende kvæg og brægende lam, og ind i lyden blandede sig gøglernes råben og hæse skrig.

Markedet omfattede overvejende stude- og kreaturhandel. Hedebønderne ejede gerne flere par stude, voksne og yngre dyr. Prangerne opkøbte de bedste eksemplarer, som før markedet var bragt i god foderstand, og de der solgte skulle så helst have eet eller flere par yngre og magre dyr med hjem, hvorved man tog penge fra, 25—50 rdl. parret. Denne omsætning ud-

gjorde en af hedelandbrugets bedste, mest sikre indtægtskilder. Handel med heste og malkekøer var af underordnet betydning.

Der skulle drikkes lidkøb på hver handel. Sælgerens forpligtende erklæring lød som regel således: »Saa drikker a dæ di tow svotbroget Studkal te, rele te Brug aa fri for aal usynlige Føj, skaal« — glas eller kopper stødtes sammen, og vidnerne supplerede: »Skaal aa Løk mæ æ Handel, dæ mæ æ Stud og dæ mæ æ Pæng«. Købesummen blev nu betalt, og sælgeren så sig om efter et par passende stude igen. Ofte kunne virksomme bønder gøre omsætning og fortjeneste ved at købe og sælge flere gange.

Husmoderen købte ind: sorte og røde lervarer, fade, kovser, tallerkener, potter med tæer og potter uden tæer, endvidere bomuldstøj, sirts, forklæder o. s. v. Vadmæl og grovere tøj kunne der også være noget af. Det var ikke ualmindeligt at se mænd og koner stå med en rulle tøj under armen og et alenmål ved siden, ting fra den hjemlige husflid, som man skaffede sig en indtægt ved at sælge. Når husmoderens hjerte var tilfredsstillet, kom turen til børnene. De fik legetøj af træ og ler, mundharper, fløjter, sparegrise og lignende. Man købte klipfisk og fersk fisk. Mændene udrustede sig for sommer og år med reb, studepuder, hølær og skovle.

Ungdommen flokkedes. Nogle fandt en markeds-kæreste, i hvis selskab forlystelseskvarteret blev mere eller mindre grundigt efterset. Kageteltene gjorde forretning, markeds-gaver udveksledes. Hen på eftermiddagen begyndte dansen i kroen og nærliggende gårdes storstuer. Syntes salen for varm, kastede karlefolket frakke og hat og gennemførte turen i skjorte-ærmer. Nogle særdeles udhalede havde til den ende anskaffet sig en danse-skjorte. Sådant overmåde flothed høstede løn i forsamlingens bifald og stiltiende beundring. Hver egns folk holdt gerne sammen; det var jo mest morsomt at være blandt kendinger.

Stuen stod til fri rådighed. Men ordningen var dog ikke tænkt som den rene filantropi. Ejeren forudsatte, at gæsterne nød en del punche og kaffe; kaffetårene fik pigerne. Opvartningen fandt sted i en tilstødende stue eller »over gården«. Spillemanden måtte ungdommen selv betale. Når han med passende mellemrum stod op og slog på instrumentet, var det signal til konstant vederlag lige nu for de gæster, der havde indfundet sig siden sidste afregning.

Aftenens begivenheder var markedets mørkeste. Drikkeriet tog til, og det hele sluttede tit med slagsmål og tummel, markedets faste vedhæng, og disse scener fandt stedse interesserede tilskuere. »Lad os blive og se, hvem der kommer op at slås«, kunne man høre selv ordentlige ældre mennesker sige.

Hjemad gik det ikke altid så let. Mange kunne godt være trætte. Dagen derpå bragte et opgør af vinding og tab, som stundom var pinligt nok. Lidt efter lidt faldt by og egn imidlertid tilbage i de gamle skikkelige fol-

der. Men indtrykkene holdt sig længe, blev erindring, sagn — sagnet om Hedeby marked.

Nu er markedet ligesom Hedeby-strøget selv ganske ukendeligt. Først forlod studene skuepladsen, småheste: russere, galiziere, islændere — hvad de allesammen hed — kom og gik bort; en tid dukkede den jydsk hest og belgieren frem under horisonten, men dem drev traktorerne på flugt. Særegne folketyper, oprindelige som den vidåbne og dog tungt lukkede hede, svandt væk. Et stykke ejendommeligt natur er gået over i historien.

Rasmus Mortensen.

Klimafaktoren og de lokale forsøg

Af konsulent *Martin Sørensen*, Esbjerg.

Udviklingen i jordbrugets forsøgsvirksomhed kan karakteriseres derved, at man stadig har opdaget nye faktoreres påvirkning af forsøget, og så snart man har opnået tilstrækkelig kendskab til den pågældende faktor, er denne også gjort til kendskab for forsøgsmæssig behandling.

Her behøver man blot at tænke på, hvad jordbundsanalyserne har afsløret.

Erfaringen viser os, at en faktor påvirker forsøget i forskellig retning. Hvis man f. eks. prøver at illustrere en given faktor som to tværgående retningsvisere, vil den forholde sig til et forsøg med forsøgsleddene a. b. og c. som vist nedenfor:

a. b. c.

+

Dette forhold gør det — som bekendt — vigtigt at tage alle betydende faktorer i betragtning, når man vurderer resultatet af et forsøg.

Næppe nogen vil i dag benægte, at klimaet er en betydende faktor.

Ved almindelig jorddyrkning på friland er der påvist et bestemt forhold mellem plantningsintensiteten og klimaet, som kan måles med større sikkerhed jo længere vest på i landet man kommer.

Igennem en menneskealder har man forsøgsmæssigt belyst klimaets indflydelse på afgrødeudbyttet, og man har med videnskabelige metoder undersøgt læplantningernes effektivitet over for klimaet.

Hvad hindrer os nu i at medtage klimafaktoren i forsøgsarbejdet i samme udstrækning som reaktionstallet og resultaterne af jordbundsanalyserne? Kan det ikke i mange tilfælde være lige så nødvendigt?

Man kan antagelig forenkle sagen på den måde, at der under bemærkningerne om forsøget tilføjes en betegnelse for læ, f. eks. L (eller Læ), og en talbetegnelse, der til venstre for kommaet angiver læhegnets effektivitet:

1. Hegn af ringere beskaffenhed end typehegn.
2. Hegn af type »åben«.
3. Hegn af type »middel«.
4. Hegn af type »tætte«.

Til højre for kommaet angives afstanden fra hegnet til forsøgsarealet. Afstanden betegnes ved antal gange læhegnets højde.

Ved tal over 35 skrives: $L=0$.

F. eks.: L·3,12. Her angives forsøgets beliggenhed med en afstand af 12 gange læhegnets højde fra et hegn af type: »middel«.

Billeder af hegnstyper findes bl. a. i Hedeselskabets Tidsskrift, 1954, nr. 6, side 105 o. fig.

Der skal antagelig kun anføres optegnelser for vestlæ, og alle forsøg bør formentlig lægges i en vis, nærmere betegnet minimumsafstand, (5 gange læhegnets højde?) fra nord, syd og østlæ.

Hvis vestlæet stammer fra andet end enkeltrækket hegn (f. eks. have, læbælte, skov), bør der tilføjes et S.

Hvis dette var tilfældet ved det ovennævnte eksempel, skulle der stå: L·S·3,12.

Forstander Hakon Sørensen, Hornum, har for et års tid siden været inde på det samme spørgsmål i en artikel, og jeg mener som han, at forsøgene fremtidig må vurderes også med hensyn til klimafaktoren.

Det må forventes, at der ad denne vej, gennem en længere periode, kan tilgå forsøgsvirksomheden værdifulde oplysninger, ligesom et — længe tilstræbt — samarbejde mellem de organer, der arbejder med plantning, og konsulenterne, derigennem er skabt på en nøgtern og saglig baggrund.

Litteratur

Erik Holmsgaard:

Årringsanalyser af danske skovtræer

(afhandling antaget til forsvar for doktorgraden),

bd. XII, Det forstlige Forsøgsvæsen, 1955, ill., 246 s.

Formålet med undersøgelsen har været at belyse de klimatiske betingede tilvækstvariationer hos vore vigtigste træarter, og at fremskaffe materiale, der kan anvendes til at korrigere tilvækstundersøgelser for de ulige gode vækstbetingelser i forskellige år. Ialt omfatter materialet 78 000 boreringer, og der er navnlig lagt vægt på undersøgelsen af bøg og rødgran. Da særlig rødgranens forhold har interesse for dette tidsskrifts læsere, vil jeg nøjes med i korthed at omtale hovedresultaterne for denne træarts vedkommende.

Nedbørens indflydelse på tilvæksten: Vinternedbøren synes kun på en enkelt lokalitet (Vallø) at have haft nogen indflydelse. Ligeledes synes variationer i april-nedbøren at være uden større virkning på tilvæksten, hvorimod maj og særlig juni og juli-nedbøren har betydelig indflydelse. August-nedbøren har igen kun ubetydelig indflydelse. Forrige års juni—juli-nedbør har på alle lokaliteter en betydelig virkning på tilvæksten.

Forfatteren har for de seks undersøgte lokaliteter opstillet følgende tilvækststigninger ved en mernedbør på 10 mm i hver af månederne maj, juni og juli:

	Procentvis stigning	Merproduktion i m ³
Vallø	7,5	1,7
Nøddebo	4,6	0,9
Buderupholm-Lindborg	4,1	0,7
Pamhule	3,9	0,8
Studsbøl	5,2	1,1
Gram	8,0	0,9
Giudsted	9,3	0,4

og det fremgå heraf, at tilvæksten på Vallø og hedelokaliteterne er mere nedbørsafhængig end på de øvrige lokaliteter. Hedegrannerne og Valløgrannerne skulle efter forfatterens opfattelse have omtrent samme relative tilvækstvariationer, fordi de begge mangler meget i at få tilført den optimale vandmængde — hedegrannerne fordi der er meget vand i jorden — Valløgrannerne fordi deres optimale vandforbrug er meget stor på grund af stor tilgang af plantenæringsstoffer. Vi har heri årsagen til, at grannerne på disse lokaliteter har de største årlige tilvækstvariationer. Da fordampningen fra skovbunden såvel som fra træerne til en vis grad er under indflydelse af forstlige foranstaltninger, understreges herved betydningen af at have gode læforhold i skoven, og at undgå indvandring af en stærk vandforbrugende græsvegetation.

Temperaturen: Nogen virkning af temperaturerne i maj—juli kunne ikke med sikkerhed påvises.

Forfatteren har også undersøgt frøsætningens virkning på tilvæksten og mener, såvidt han kan slutte af materialet, at årringsbredden i gamle bevoksninger og i store frøår nedsættes med mindst 25—30 %. Også årringsvariationer i bevoksninger af forskellig proveniens er undersøgt. Variationerne er dog meget små, men tendensen menes at være den, at bevoksninger af frø fra nærliggende egne har noget mere ensartede variationer, end hvis frøet stammer fra fjerntliggende områder.

Forsvaret fandt sted den 18. marts d. å.

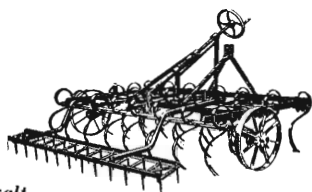
W.-N.

KULTURHARVEN med det røde rat!

Danmarks mest solgte

Efterligninger kan aldrig komme på højde med den originale FM.

BEMÆRK EFTERHARVEN!



Forhandlere overalt.



FLEMSTOFTE

Fuglebjerg — Tlf. Fuglebjerg *1

Jydsk depot: Horsens 1705 - Fyns depot: Allested 163



Alle arter jordbrugskalk —

SKANDINAVISK KALK & KRIDT I/S

Hasseris - Aalborg telefon 9253 - Alba 10650

Værket telefon Sdr. Tranders 110

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer

Tjæreborg cementstøberi,

Hurtig levering Telefon 21 Reel betjening

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby - Telf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D. S. 400

Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

Altid prima røde drænrør

Silkeborg, Herning og omliggende teglværkers salgskontor

Torvet 6, Silkeborg

Telefon 1200

repræsenterende følgende værker:

A/S Lysbro Teglværk
De Forenede Teglværker,
Lysbro
Bøgild Teglværk, Lysbro
Vinderslevgaard Teglværk
Paarup Teglværk

Bjødstrup Teglværk
Gjern Teglværk
Visgaard Teglværk
Højriis Teglværk, Ikast
De Forenede Midtjydske
Teglværker, Herning



FORLANG
„ODIN“
ØL
FINESTE KVALITETER



Brostrøm^s

Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV

Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE

△ MÆRKEDE RØR

Imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

Krogsgades Cementstøberi

v/ J. C. Halvorsen & Sønner

Kontor:
Dannebrogsgade 22, Aarhus
Telefon * 255 99

Ny fabrik i Vejlbj

Alt i betonvarer D. S. 400

Viborg Papir-Comp.

Papir & Papirvarer en gros
Bogtrykkeri
Kontorforsyning

Sct. Mathiasgade 31—33
Tlf. Viborg 802—803

AALBØRG

AKVAVIT

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.
Telefon Skive 1030 Alle størrelser i drænrør leveres Telefon Viborg 1330

RESENBRO

CEMENTSTØBERI

v/ ingeniør C. G. Madsen
Telefon 34

Prima betonrør efter dansk
ingeniørforenings normer

Mrk. \triangle alle gangbrøde dimen-
sioner fra 10—80 cm savet med
som uden mufte

L. KRISTENSEN

REMINGTON OG REMTOR
SKRIVEMASKINER

DANMARKS ÆLDSTE
SKRIVEMASKINE-FIRMA

FREDERIKSBERGGADE 1 A
KØBENHAVN K.



LOMBORGS PLANTESKOLE

Granhøj v. Aalborg

Telf. 101 Telf. 999

Katalog sendes
gratis på
forlangende

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD

Telefon 921

NORMRØR

med garantimærket \triangle

Imprægnering

Brøndrør

PALUDANS PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer

Forlang prisliste

TELEFON KLARSKOV 9

Tårnsilosten

Drænrør

Baumadæk

Tagsten

Mursten

KÄHLERS Teglværk

Korsør

Herning Hede- & Discontobank

10—12½, 14½—17
Telefon 5 . 273 . 720

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands

Kulkompagni

Nørresundby

Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas

Telf. Kaas 11

Aarhus Privatbank

Stiftet 1871

Aarhus: København:
Hovedkontor Nygade 1

Røde drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Telf. 67 Ulstrup

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. Birk — Telefon 45 Kjellerup
Efter kl. 17: Rødkjærsbro telefon 14
FØRER KUN \triangle MÆRKEDE VARER
Alle arter betonvarer til anvandning og kloak føres
FORLANG TILBUD

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

v/ C. M. Christiansen, Aarhus

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12

Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

Rødkjærsbro Cementvarefabrik

ved I. T. Birk Telef. Rødkjærsbro 14

FØRER KUN \triangle MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til anvandning og kloak føres

Forlang tilbud

RØDE DRÆNRØR

føres altid på lager fra 2" til 8" - Tilbud til tjeneste

A/S GAMMELGAARD TEGLVÆRK
Telefon 187 . Skive



Frøavlscentret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533

Frøavl og frøhandel

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor
Telefon 58 ØLGOD Telefon 59

Nogle indtryk fra den internationale tørvekongres i Dublin i juli 1954

Medens interessen for udnyttelsen af de danske tørvemoser til brændselsproduktion stort set kun er til stede, når vi som følge af krig, strejker eller anden elendighed er afskåret fra at få tilstrækkelige mængder kul og koks fra udlandet, har der i en række andre lande gennem de senere år været en stærkt voksende interesse for fremstilling af tørvebrændsel af forskellig art. Det drejer sig om Kanada, U. S. A., Frankrig, Tyskland, Sverige og især Irland og Skotland, og de forskellige regeringer ofrer nu hvert år millionbeløb på at fremme udnyttelsen af moserne.

I Irland, der ingen kul har, og som energisk søger at gøre sig uafhængig af England, findes enorme mosestrækninger, og gennem det sidste tiår har det irske statsselskab, *Bord na Mona* (d. v. s. mosekontoret), iværksat en produktion af tørv og fræsetørv i et omfang, der har vakt opmærksomhed verden over. Selskabets produktion andrager nu over 700 000 tons, altså ca. halvanden gang så meget som hele den danske produktion i disse år, og det er tanken at forøge tilvirkningen til 3 à 3,5 mill. tons årlig. Størsteparten af det producerede brændsel leveres til elektriske kraftcentraler, medens en mindre del afsættes som tørv eller briketter til husholdningsbrug.

Bord na Mona, der blev oprettet i 1946 af den irske fristat, har gennem årene i meget vid udstrækning søgt samarbejde med fagfæller i andre lande. Der gennemføres en meget betydelig forsknings- og forsøgsvirksomhed, og i tilslutning til denne er der oprettet et vistnok komplet bibliotek vedrørende moser, tørv og tørveproduktion. Herfra udsendes til alle interesserede verden over såkaldte »peat abstracts« indeholdende oplysninger om de nyeste fremskridt på det moseindustrielle område.

I sommeren 1953 udsendte *Bord na Mona* indbydelse til tørvfolk i hele den vestlige verden til en kongres — *International Peat Symposium* — i Dublin i juli 1954, og deltagerne blev samtidig anmodet om at indsende artikler (papers) vedrørende følgende emner: 1: metoder til undersøgelse af moser, 2: klassificering af moser, 3: produktion af fræsetørv, 4: produktion af formtørv, 5: tørring af tørv, 6: fyring med tørv i store og små anlæg, 7: gasturbiner, 8: tørvekoks og tørvevoks, 9: gasfremstilling af tørv, 10: skovplantning på mose, 11: opdyrkning af mose til landbrug, og 12: fremstilling af grundforbedringsmidler af tørv.

Endvidere blev en deltager fra hvert land anmodet om at redegøre for udviklingen af og den nuværende situation for den tekniske og landøkonomiske moseudnyttelse i det pågældende land.



Stor tørvemaskine med automatisk udlægning af tørvene.

Fra Danmark deltog civilingeniør *Jørgen Damgaard*, Pindstrup Mosebrug, direktør *Egenfeldt*, De Smithske Jernstøberier, Aalborg, samt konsulent *A. Krøigaard*, som repræsentant for Hedeselskabet. Kongressen fandt sted i dagene den 12.—18. juli 1954 på Dublins universitet, en pragtbygning fra den »engelske tid«, der dannede en på en gang hensigtsmæssig og komfortabel ramme om forhandlin-

gerne. Oprindeligt havde man regnet med 60—70 deltagere, men der kom ialt 140 gæster, således at det samlede antal, inklusive de irske deltagere, kom op på omtrent 200. Arrangementet klappede mønsterværdigt, og ved afslutningen kunne det fastslås, at kongressen havde været så interessant og så lærerig, at den bør danne indledning til et tilsvarende internationalt samarbejde i fremtiden.

Emnerne blev behandlet i den før nævnte rækkefølge. Efter at



Maskine til vending og samling af tørvene i små revler.

en »reporter« havde afgivet en objektiv redegørelse for indholdet af de indsendte »papers«, der var tilstillet deltagerne forud, var der adgang til en mere indgående drøftelse af problemerne, og det tør svagt antydes, at der blev diskuteret.

En hel dag var helliget en ekskursion til nogle af Bord na Monas virksomheder i Midt-Irland. Selv om mange af deltagerne var velkendt med storproduktion af tørv med anvendelse af vidtdreven mekanisering i deres respektive hjemlande, er der ingen tvivl om, at de irske tørvvirksomheders enorme opbud af maskiner tog pusten fra de fleste. Automatisk opgravning af råtvørven, automatisk udlægning af de æltede tørv, maskiner til vending og samling af tørvene, læssemaskiner etc. alt i form af gigantiske kolosser, der vraltede henover de udstrakte mosearealer, hvoraf adskillige tåler sammenligning med vore hjemlige vildmoser. Lidt overraskende for de fleste var nok det store antal cigaretrygende arbejdere, der fandtes rundt

på virksomhederne, men for folk med nærmere kendskab til den irske arbejders tempo og temperament skulle der intet forbavsende være deri. De mange maskiner præsterer overordentlig nydeligt arbejde, og det fremstillede brændsel er af fin kvalitet, ikke mindst når



Maskine til indsamling af de færdige tørv til sporet, der er placeret for enden af udlæggebanen. Maskinen, der er selvtransportabel, er 54 m bred; den er af tysk oprindelse.

det tages i betragtning, at det irske klima ikke er ideelt for tørring af tørv.

Produktionen af fræsetørv foregår efter de på A/S Kaas Briketter i Nordjylland udviklede metoder, d. v. s., at mosens øvre, velafvandede lag affræses ved hjælp af hurtiggående, traktordrevne fræsere, hvorefter det løsnede tørvsmuld efter det fornødne antal vendinger skræbes sammen i revler, hvorfra det køres til fabrikken. Alle led i fremstillingen er 100 pct. mekaniseret. Foreløbig anvendes den irske fræsetørv til briketproduktion, men det er tanken at opføre et antal fræsetørvfyrede elektriske kraftstationer. Man er dog klar over, at der på dette område er adskillige problemer, der først må løses.

Det vil føre for vidt her at referere i enkeltheder alle de emner, der var til debat på kongressen, og en væsentlig del af dem er da også

uden interesse for det mosefattige Danmark. Det kan fastslås, at der i teknisk henseende er sket en vældig udvikling i de senere år. Det drejer sig fortrinsvis om mekanisering af de forskellige led i produktionen i den hensigt at spare på den dyre menneskelige arbejdskraft.

Det centrale problem i fremstillingen af tørvebrændsel, som det



Grøftegravemaskine, som anvendes ved afvandingen af fræsetørvearealerne.

har eksisteret allerede fra den første tid, man tænkte på industriel moseudnyttelse — at gøre produktionen uafhængig af vejrforholdene — er fremdeles uløst, og spørger man sig selv, efter nu at have hørt, hvad alverdens specialister har at sige om den ting, må det blankt indrømmes, at der ikke er nogen udsigt til, at problemet løses indenfor den nærmeste fremtid, og at det, når alt kommer til alt, er mest sandsynligt, at det aldrig sker. Naturlovene kommer i vejen.

Tørve i naturlig lejrning i mosen indeholder 90—95 pct. vand og altså 5—10 pct. tørstof. Færdig tørve, der skal kunne brænde ordentligt, skal i hvert fald ned på 30 pct. vand, helst så langt som muligt derunder. Det vil sige, at der for at få 1 ton færdig tørve med 25—30 pct. vand skal bortskaffes mere end 10 tons vand af råmateriale. Det kan sol og vind også let klare i den gode forårs- og sommertid, men vil man gøre sig uafhængig af vejrforholdene, er der kun to veje at gå, dels at nedbringe vandindholdet ved presning, dels at fordampe vandet bort ved opvarmning.

Som følge af, at størsteparten af vandet i tørvemassen er bundet

kolloidalt, kan man ikke uden videre presse væsentlige mængder af vand af massen, men ved forskellige kemiske eller fysiske påvirkninger af massen kan den kolloidale binding løses såvidt, at mulighederne for udpresning forøges.

Blandt de metoder til at ophæve den kolloidale binding af vandet i tørvemassen samler interessen sig i de seneste år om den tyske »Madruck-metode« og den svenske »vådforkulning«.

Ved *Madruck-metoden* blandes den rå tørvemasse med tørt tørvpulver, og det skulle derefter være muligt ved hjælp af specielt konstruerede, temmelig sindrige pressere at nedbringe vandindholdet til omkring 70 pct., hvorefter det skulle være teknisk og økonomisk muligt at fjerne den resterende vandmængde ved termisk tørring, d. v. s. at presseproduktet indeholder så meget mere varme, end der medgår til fordampningen, at der bliver et overskud. De tyske fabrikker, der har forsøgt sig med dette princip, har ikke kunnet svare regning, men der er specielt i Skotland nogen interesse for princippet for tiden, idet man der håber at kunne indpasse metoden i gasturbineprojekterne.

Vådforkulningsmetoden grunder sig på den kendsgerning, at man af tørvemasse, der under tryk opvarmes til 200°C, ad mekanisk vej (presning eller centrifugering) kan fjerne så meget af vandet i tørvemassen, at det er teknisk og varmeøkonomisk muligt at fjerne resten ved termisk tørring. Metoden tiltrak sig en del opmærksomhed i årene umiddelbart efter den første verdenskrig, men et anlæg, som blev oprettet ved Dumfries i Skotland, gik nedennom og hjem. Nu har den svenske statsvirksomhed A/B Svensk Torvförädling i Sösdala taget metoden op igen, og de hævder, at de har gjort sådanne tekniske landvindinger, at metoden skulle have en fremtid for sig. Det kan dog ikke skjules, at eksperterne fra andre lande, der var samlet i Dublin, stillede sig noget skeptisk til metodens muligheder for rentabel udnyttelse i praksis.

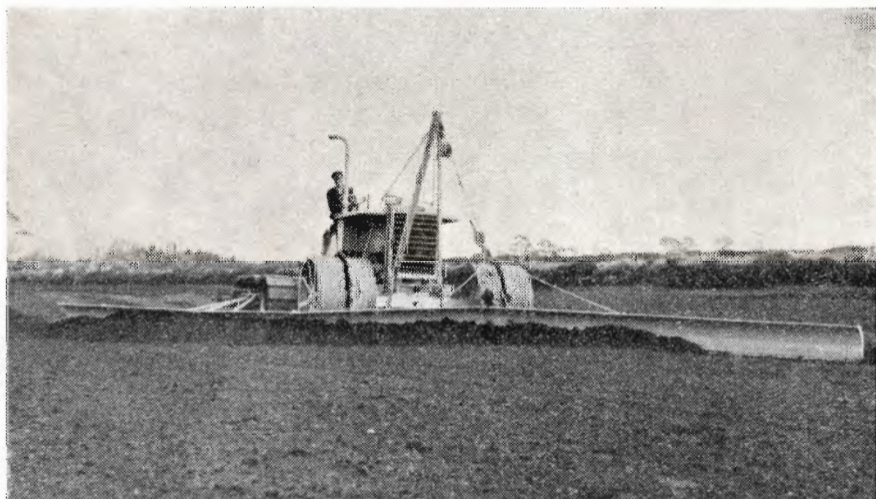
Det må antages, at fremstillingen af brændsel af tørvemasse også i fremtiden må baseres på naturlig tørring, og de metoder, der benyttes, har vist efterhånden nået en så hensigtsmæssig form, at der ikke kan ventes sensationer. Arbejdet fremover vil gå i retning af større fuldkommenhed i mekaniseringen, men for danske forhold er der ikke meget at stille op, fordi vore moser er for små. Kun vildmoserne har en sådan størrelse, at fuld mekanisering kan bringes i anvendelse ved en eventuel tørveteknisk udnyttelse.

Civilingeniør *Damgaards* redegørelse for den specielt danske metode til fremstilling af formbrændsel og primitive tørvebriketter helt uden kunstig tørring eller med anvendelse af enkle røggastør-rere vakte betydelig interesse hos deltagerne fra landene med vejr-

forhold som de danske eller bedre, medens andre stillede sig tvivlende og fandt vore metoder lidt »husmandsagtige«. Man anerkendte dog uden forbehold, at der er et gunstigt forhold mellem produktionskapaciteten og anlægsomkostningerne.

På kongressen kom det tydeligt til orde, at *A/S Kaas Briketter's* virksomhed er kendt verden over, og at den på mange måder har dannet mønster for udviklingen af briketindustrien i andre lande.

Et problem, der var genstand for en ret indgående drøftelse, var

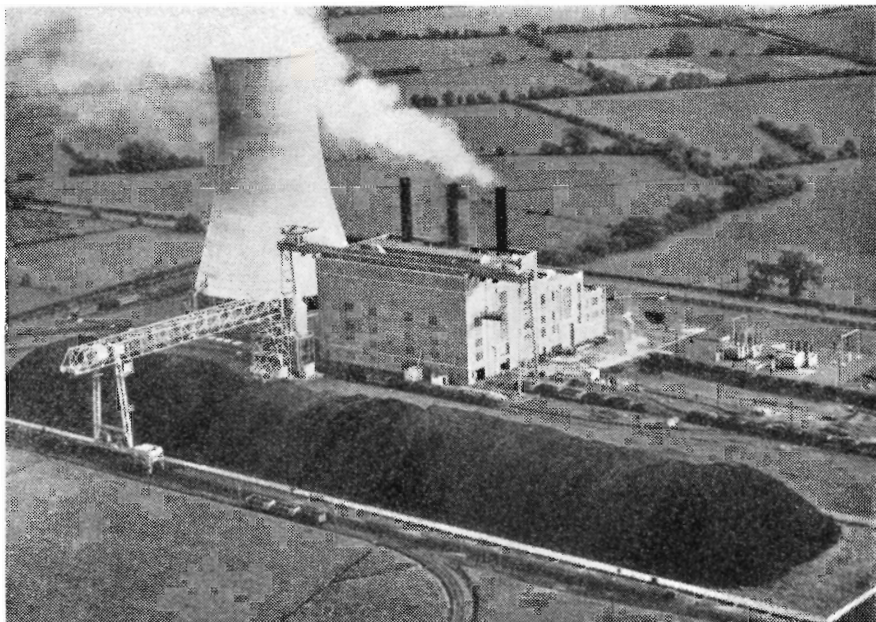


Skraber til fræssetørv. Maskinen fordrer lange, absolut jævne fræsefelter.

anvendelsen af tørv i gasturbiner til brug i elektriske kraftcentraler. Gasturbinen er en varmluftsmotor, idet man som »kraftkilde« udnytter den rumfangsforøgelse, som luftarter undergår ved opvarmning. I sit princip er gasturbinen såre enkel, men inden den når en i praksis anvendelig form, der kan arbejde med tilstrækkelig høj varmeøkonomi, er den dog blevet til et ret kompliceret anlæg. Der skelnes mellem »åbne« og »lukkede« turbiner. Den principielle forskel er, at i den »åbne« turbine passerer den fra fyret kommende forbrændingsluft selve turbinen, medens man i den »lukkede« turbine opvarmer atmosfærisk luft til driften af turbinen. Begge systemer angives at have fordele og ulemper, og på det nuværende stadium er det umuligt at sige, i hvilken retning udviklingen vil gå. Der er især i Englang og Skotland stor interesse for sådanne tørvefyrede turbiner, og der er iværksat omfattende forsøg med begge turbinetyper.

Moser er andet og mere end en beholdning af råmateriale til fremstilling af et mere eller mindre »inferiørt« brændsel. De repræsenterer en vis procentdel af den samlede landoverflade på jorden,

og de skal i så stort et omfang som muligt også udnyttes til produktion af mad til dyr og mennesker. Det er derfor kun naturligt, at *mosernes landøkonomiske udnyttelse* havde en fremtrædende plads på en international tørvemosekongres. Det var især tyskere og franskmænd, der gjorde rede for resultater af mosekultivering fra de senere år, men der er ingen anledning til her at gå i enkeltheder med



Tørvefyret højspændingsværk ved Portarlington med det karakteristiske tårn til afkøling af vandet.

hensyn til de anvendte metoder, dels fordi de er nogenlunde velkendt, dels fordi de har mindre interesse for danske forhold, nu da vi ikke længere har større samlede urørte moseområder.

Derimod kan det måske have interesse at omtale de bestræbelser, der gøres for at fremstille *gødningsstoffer* og *jordforbedringsmidler* med tørvejord som grundbestanddel. Især franskmændene synes at være stærkt optaget af spørgsmålet, og der blev givet meddelelse om foreløbig 3 typer.

Flotal, der består af forskellige jern- og ammoniumforbindelser samt humusstoffer, er stærkt sur. Den er beregnet til anvendelse på meget stive, lerede alkalijorder, hvor den skulle være i stand til at frembringe krummestruktur. *Humon Linzz* er en staldgødnings-erstatning, der særlig er beregnet til vingårde, haver og hande-
 gartnerier. Stoffet, der fremstilles af den østrigske kvælstoffabrik,

Når det gælder
insektbekæmpelse
i mark og have:

ORIGINAL
DDT **Winy** DDT

Gesarol

Den erfarne landmand og frugtavlere foretrækker Gesarol-pulver og Gesarol-sprøjt middel på grund af den anerkendte ensartede kvalitet, der giver større virkning og bedre vedhængsevne på planterne.

Gesarol-pulver er anerkendt af Statens Forsøgsvirksomhed i Planteavl mod glimmerbøsser, jordlopper, hindbærbiller og kålorme med 10-25 kg. pr. ha og Gesarol-sprøjt middel mod glimmerbøsser, frostmålerlarver og kålorme i 0,3—0,4 % styrke.

Gesarol er imidlertid også virksom mod en lang række andre skadedyr i forskellige afgrøder som f. eks.:

KLØVERSKUDEBILLEN i rød- og hvidkløver. Der pudres eller sprøjtes med Gesarol en eller to gange før blomstring, og forsøg viser, at frøudbyttet øges betydeligt

KÅLGALMYGGEN i rapsmarkerne Denne bekæmpes effektivt med Gesarol-pulver. For ikke at skade bierne skal pudringen finde sted om natten, når blomsterne er lukkede

KOLORADOBILLEN i kartoffelmarkerne Denne for kartoffelavlens farlige bille kan ligeledes slås ned med Gesarol — der igen viser sin styrke i langtidsvirkningen. Der sprøjtes med 5 kg Gesarol-sprøjt middel pr. ha eller pudres med 25 kg Gesarol-pulver.



JORDLOPPE

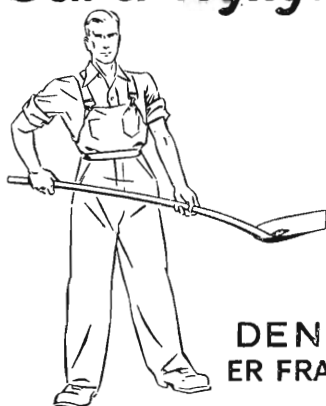


GLIMMERBØSSE



HINDBÆRSKUDEBILLE

Den er rigtig!



DEN ER FRA

Zinck GODT-HAAB



Andels-
Klædefabrikken

GRINDSTED

Telefon 20

Vælg et **KVK** middel det er kendetegnet på KVALITET
Salgsafd. og konsulentvej.: Tlf.: SUNDby 8001

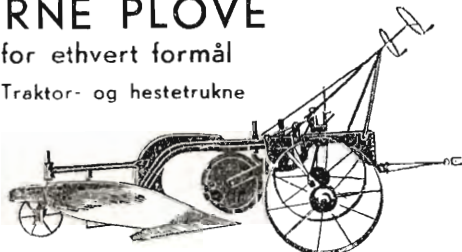
KEMISK VÆRK KØGE A/S

Overgaden neden Vandet . København K.

MODERNE PLOVE

for ethvert formål

Traktor- og hestetrukne



Bovlund 24" traktorplov, type 9 H

Hedeselskabet bruger „Bovlund“ plove

Plovfabrikken »Bovlund«

H. WILKENS

Bovlund pr. Branderup J.

Telefon: Branderup J. 66

BRAUNERS
BETONVAREFABRIK
Hostebro . Tlf. 3
v. Brauner & Madsen

Alt i Betonvarer
indenfor
Dansk Ingeniørforening
Normer

Stenvad
CEMENTSTØBERI

Telf. 6 Stenvad
Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør føres
Altid leveringsdygtig



JORDBRUGSKALK

fra vore værker i

**FAXE
HOLTUG
HADSUND
SVENDSTRUP J.**

Aktieselskabet **FAXE KALKBRUD** Jordbrugskalkafdelingen

Frederiksholms Kanal 16, København K.

Telefon Central 9123, Lokal 7

Stenstrup og Odense teglværkers kontorer

Stenstrup - Telefon nr. 19

Prima drænrør

Dansk Brandforsikringselskab

»**VERMUND**«

af 1904 - gensidigt selskab
Bygninger og løsøre
Virkefelt hele landet

Hovedkontor: Banegaardsplads 4, Aarhus

H. Struers chemiske Laboratorium

Apparater
Instrumenter
Glasvarer
Kemikalier



Leverandør
til Hede-
selskabets
laboratorier

AARHUS
4748

KØBENHAVN
C 1402

ODENSE
3602

Røde drænrør 2" - 12"

● Fredenshøj Teglværk
Aabenraa Telefon 2127

CARLO MORTENSEN

BOGTRYKKERI
& KARTONNAGE

VIBORG

Telefon 355



GENERAL MOTORS AUTOMOBILER
Lager af gode, brugte vogne

PETER HENRIKSEN

DUMPEN 12-14

Telefoner 1250-1251-1252-874 Rigstlf. 4

VIBORG

Stort autoværksted . Malerværksted . Fabrik for cylinder service
Diesel autoelektrisk afdeling . Lager af reservedele og tilbehør

indeholder foruden kvælstof tillige kali og fosforsyre samt mikro-næringsstoffer. Det angives, at der skal anvendes 5 tons pr. ha. *Humauby* fremstilles i Frankrig ved en speciel behandling af fræsetørv, der oplægges til »fermentering« i 2—3 måneder, hvorved temperaturen stiger til 50—55°C. Stoffet indeholder de normale plantenæringsstoffer, og det hævdes, at det foruden at have almindelig gød-



Coill Dubh Village. En af Bord na Monas »byer« med 156 lejligheder og 4 butikker til fastansatte arbejdere. Fabriksbygninger og marketenderis ses i baggrunden.

ningsvirkning tillige påvirker den mikrobiologiske omsætning i jordbunden i gunstig retning. Fremstillingen er naturligvis patenteret.

Hollænderen *Hudig* omtalte et specielt grundforbedringsmiddel med det mystiske navn X 2. Det er fremstillet af stærkt omsat, askefattig tørv, der efter behandling i autoclave med ilt og ammoniak, er tilsat aluminiumsulfat i et efter tørvemassens kiselsyreindhold afpasset forhold. X 2 skulle efter angivelserne kunne fremkalde krummestruktur i selv meget svære lerjorder.

En nærmere omtale af tørvekonferencens mere selskabelige del hører vist ikke hjemme i nærværende tidsskrift. Så meget kan dog siges, at Bord na Mona sørgede for, at også denne side af sagen var i den bedste orden, og de mange udenlandske gæster ydede det særdeles gode oxekød, den fortræffelige irske whisky (60 pct.) og det verdenskendte »Guinness beer« passende retfærdighed.

Irland virker ret fremmedartet på os danske. Selve landskabet er meget afvekslende og mange steder meget smukt og ejendommeligt, og som helhed bærer landet sit navn, den grønne ø, med rette. Som selvstændig nation er Irland kun godt 30 år gammel, og den har mange vanskeligheder at kæmpe med. Det farligste problem er utvivlsomt emigrationen. Den irske ungdom har udlængslen i blodet, og de store lande på den anden side af Atlanten virker dragende på nutidens unge irlændere, ganske som de gjorde det på de foregående generationer, og hvad det betyder for en ung nation, der af al magt kæmper for at befæste sin nationale og økonomiske uafhængighed, behøver ingen forklaring. Fra den irske regerings side gøres der et energisk og målbevidst arbejde på at udnytte landets naturlige rigdomme, indenfor de muligheder den forhåndenværende arbejdskraft og kapital frembyder, og *Bord na Mona* er et talende eksempel på, med hvilken grundighed dette arbejde gøres.

A. Krøigaard.

I få ord — ★

★ ★

Hedeselskabets forretningsførere

Direktør *Mikael Arentoft*, Banegaardsgade 9, Odder, har overtaget hvervet som Hedeselskabets forretningsfører for *Odder* distrikt, i stedet for konsulent *Aa. M. Gregersen*, som er bortrejst.

Redaktør *Bach*, »Vestkysten«, Bramminge, har overtaget hvervet som Hedeselskabets forretningsfører for *Bramminge* distrikt i stedet for afdøde redaktør *C. Vestergaard*, Bramminge.

*

De samv. Plantningsforeningers årsmøde

er nu endelig fastlagt til afholdelse i *Thisted* fredag den 27. maj med udflugt lørdag den 28. maj.

*

Poppel

Det norske Skogselskap har udgivet en lille bog af *Olav Børset*: »Poppel som Skogstre«, hvori der fortælles om alle mulige forhold vedrørende poppelen. De senere års store interesse for denne træart, en interesse, som navnlig har været begrundet i træartens store muligheder for forædling og træets hurtige vækst, har medført et internationalt samarbejde om poppeldyrkning, hvor man særlig samler sig om forsøgene med Hybridene I den lille bog får man alt at vide om det nye, der er kommet frem som følge af det internationale samarbejde.

*

For 25 år siden fandtes der kun ganske enkelte stykker kronvildt i det store plantagekompleks omkring Birkebæk syd for Herning. Man regner nu med, at der er en fast bestand på 70—100 stk. kronvildt.

*

Rim over hegnene

I begyndelsen af marts var der dage, hvor landskabet blev næsten ukendeligt, fordi rimene satte sig i hegn og buske og telefonledninger og elektriske ledninger blev trukket op som tykke tove. Læhegnene var i disse



dage synlige som ellers aldrig, hver en kvist fik konturerne trukket op, og de enkelte hegns karakterer tegnede sig på overbevisende måde. Ovenstående viser et yngre seljerønhegn glimtende i solen. Få timer efter var rimene igen borte, men dagen efter stod de samme konturer atter i den tunge hvide dragt.

*

Landboforeningerne i *Løgstør*, *Aars* og *Aalborg* har taget initiativet til at lade undersøge, om det vil være muligt at få fredningen af den 1800 tdr land store Lundby hede ved *Løgstør* ophævet til fordel for opdyrkning til agerland.

*

Varde planfningsforening har i 1954 uddelt 89 00 nåletræer og 75 000 løvtræer, noget mindre end året før.

*

Ved den tekniske højskole i Darmstad er det lykkedes efter en ny metode af fremstille 31 kg sukker af 100 kg træaffald. Som biprodukter er der

udvundet bl. a. lignin og xylos, som kan anvendes til fremstilling af kunststoffer. Højskolen meddeler, at den nye metode er ligeså økonomisk som sukkerfremstilling af sukkerroer.

*

Trækul

Hedeselskabets store trækuls-svideri i Brande har i de sidste år gennemgået en omfattende modernisering og rationalisering. Resultatet er blevet, at fabriken nu kan fremstille alle former for trækul i rene og fine kva-



liteter til vidt forskellig anvendelse. I fjor gennemførtes et vellykket fremstød for anvendelse af trækul til opvarmningsformål ved vinterbyggeri, og i år er man bl. a. nået frem til udsendelse af smukke, rene standardpakker med trækul specielt beregnet til anvendelse ved omplantning af urtepotteplanter. Trækul dræner og holder urtepottens jord frisk og sund. Fabriken fremstiller også store mængder finsorterede trækulsgryn til foderbrug.

*

Under dræningsarbejde i efteråret i den udtørrede Rødby fjord har proprietær Jensen, Hoby, fundet en velbevaret moseeg af anselige dimensioner. Efter at topstykket og en defekt rodklods var efterladt i jorden, blev der efter store vanskeligheder fremdraget en kævle på 28 alens længde, som ved opskæring på savværk gav et udbytte på 122 kubikfod planker anvendelige til møbelfabrikation m. m. — Hertil kom udskær og affald.

*

Tolneploven

Skovrider *Sven Larsen*, Tolne, der har haft megen glæde af den af ham for 3 år siden konstruerede plov til opløjning af planterender til 2. kultur i plantager, har nu fået bevilget patent på de særlige anordninger ved ploven.

*

Engelsk studiebesøg

30—35 medlemmer af »Society of foresters of Great Britain« kommer i september på et studiebesøg til Danmark og vil da bl. a. besøge forskellige af Hedeselskabets plantager.

*



*Hans Smidth: En gammel hosebinder i Hammerum herred
(ejer: ing. Poul Larsens arvinger).*

Gengivet efter bogen: Hedens Opdyrkning i Danmark.

*

Medlem af Hedeselskabets repræsentantskab, formand for Skanderborg Landboforening, gårdejer *Markus Hansen*, Vestermølle, Skanderborg, er blevet udnævnt til Ridder af Dannebrog.

*

Ligesom landbruget i de fleste vesteuropæiske lande har også norsk landbrug i de sidste par årtier gennemløbet en rivende udvikling på næsten alle områder. Det kan således nævnes, at det dyrkede areal siden 1900 er forøget med 20 %, men samtidig er udbyttet steget med 40 %.

*

De danske skove kan nu melde udsolgt i bølgebrænde. Det er dels solgt på brændeauktionerne, hvor der blev opnået priser, der svarer til de tidligere maksimalpriser, og dels er det tegnet til eksporten til den tyske industri, som fremstiller en cellulose, der anvendes i den tyske tekstilpro-

duktion. Der skal i år leveres 13 000 rummeter, der betales med rundt regnet en halv mill. kr., men det afsendes ikke før til sommer, når det er blevet mere tørt, og fragten derfor bliver billigere. Man regner med, at der fra en rummeter brænde fordampes 100—200 kg vand, og det er dog en del at spare i fragt.

Ved behandlingen i Tyskland kommer der iøvrigt et biprodukt frem, som bliver eksporteret bl. a. til Danmark. Ved forgæring af kogeluden fra cellulosefremstillingen fremkommer der et sukkerholdigt foderstof, der hedder futterkefe, og som her i landet bruges som hønsefoder. Under krigen var futterkefe et vigtigt næringsmiddel for den tyske befolkning.

En anden eksportartikel fra de danske skove er piloteringspæle af gran i svære dimensioner, meddeler Erhvervenes Oplysningsråd. Det kniber med at opnå den fulde værdi af dette træ her i landet, fordi der sjældent er behov for så svære dimensioner, og derfor er der opnået eksporttilladelse for disse pæle, som i Tyskland anvendes til pilotering ved nybyggeri og til amerikanernes havnebyggeri i Bremen.

*

50 års jubilæum

Der er gået 50 år, siden Fæsted planteselskab oprettedes. Det skete i 1905 ved et møde på den gård i Fæsted, der nu ejes af Th. Schultz Simonsen, der er selskabets nuværende formand, og her fejredes jubilæumsdagen ved en festlighed mandag den 28. marts med ca. 50 deltagere, hvortil bl. a. var indbudt selskabets første plantør, den 87-årige *H. Lauesen*, der nu bor i Bogense, men på grund af alder havde måttet sende afbud, men den 91-årige *Hans Lorentzen*, Ballum, var med.

Fæsted planteselskab, der omfatter 14 aktionærer, ejer en plantage på ca. 150 ha, der er plantet lidt efter lidt. Der plantes stadig, nu dog i anden omgang, og arealet udvides ikke mere.

Selskabets første formand var *Hans Simonsen*, Fæsted, der beklædte posten til først i 20'erne, han afløstes af *Laurids Ebbesen*, Barslund, og i 1943 overtog *Th. Schultz Simonsen* hvervet.

*

A/S Skjelhøj plantage ved Ikast har tilendebragt tilplantningen af de i 1950 erhvervede 37 tdr. land. Plantagen, der nu er på 240 tdr. land, har 50-års jubilæum til næste år. Driftoverskudet på 8358 kr. overføres til næste år.

*

Fra Hedeselskabets grundforbedringsvirksomhed

Hedeselskabets mose- og engafdeling har i februar måned 1955 fuldført: 156 dræningsarbejder omfattende 523 ha til en udgift af 873 500 kr., 9 vandløbsreguleringer med 116 ha til 103 110 kr., 3 opdykningsarbejder med 23 ha til 5890 kr., 2 kalknings- og merglingsarbejder med 54 ha til 7380 kr., 39 sager af forskellig art med 45 ha til 17 650 kr., 1 bygningsarbejde til 35 000 kr., eller ialt 210 arbejder med ialt 761 ha til 1 042 350 kr.

I samme måned er der ved samtlige distrikter færdigprojekteret og tilstillet rekvirenterne 382 arbejdsplaner omfattende ialt 2009 ha til 3 957 925 kr.

C. V. S. L.

*

*Benzin eller
diesel*



*de fleste
fordele*

Ferguson
- BEVARER SIN VÆRDI...

AUTORISEREDE FERGUSON FORHANDLERE OVER HELE LANDET

VESTJYLLANDS MERGELFORSYNING

Andelselskab

**udnyttelse af lokale lejer
og
tilrettelægning af mergelleverancer.**

Moderne grab-materiel til rådighed. - Levering af højprocentig mergel fra egne lejer.
Jordbrugskalk og pulv. kalk i fine kvaliteter fra Hillerslev Kalkværk.

Alle oplysninger og tilbud fås hos:

TRIER HØJ,
kasserer,
Vostrup.

I. M. LAURIDSEN,
næstformand,
Gørding.

JESPER JESPERSEN,
formand,
Paghsallé 2, Herning. Tlf. 793 Herning.

Teglværkernes
SALGSKONTOR

ESBJERG
Telefon 265 - 546

Drænrør

2" - 15"
Mursten - Tagsten

**Børnelammelses- og
ulykkesforsikring**

Den gensidige
Landbo-Sygeforening
Vesterbrogade 15
København V.
Telef. 6659 - 5974

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Københavns Handelsbank

Kontortid: 9-15
Telefon 1500 (5 linier)

Kontor i Karup og Kølvraa

A/S Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL · FRØHANDEL

GUGKALK
gi'r Grøde

Brug det bedste! Pul-
veriseret eller granu-
leret GUGKALK gi'r
den bedste Høst.

GUG KALKVÆRK A/S
Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg 2908.

H. Theut

VIBORG - Tlf. 1559 · 1560

Brunkul - Mergel - Kalk

Midtjydsk Brunkul Industri
Tlf. Kølkeør 28 x

Katrinebjerg Teglværk
Tlf. Højnsvig 17

Mursten - Drænrør

Philipsen & Hall A/S

Sct. Mathiasgade 88 · Viborg
Elektriske anlæg
Vandværksanlæg
Telefon 173 og 174

CLOC

*Liqueur
Gin
Whisky*

ANVEND TORVESTROELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med fintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag torvestroelse (»hundekød«) omkring stødfugerne.

Spørg Hedeselskabet.

Røde DRÆNRØR

fra 2"-12" haves
altid på lager
Forlang tilbud

»Sofienlund«
TEGLVÆRK
Telefon 10 Ulstrup

HAMMERUM HERREDS

Spare- og Laanekasse
Herning - Telf. 10 . 314
Østergade 6
Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen



Aktieselskabet

GYRO

Skive Jernstøberi
og Maskinfabrik

Aktieselskabet

L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Tlf. 271 55 (3 lin.)
Aarhus

Verdens
stærkeste
Arbejdsstøvle

CODAN

GULD-SEGL
KVALITET

AKTIESELSKABET SKARREHAGE MOLERVÆRK

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun Δ mærkede varer føres

Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (4 lin.)

Sct. Mathiasgade 68
Kontortid: Kl. 9—15
Lørdag: Kl. 9—14

Filialer:

Karup
Flyvestation Karup
Mammen

Nivaagaard Teglværk

Nivaa telefon nr. 9

DRÆNRØR . MURSTEN . TAGSTEN

BENZIN ELLER DIESEL...?

Vælg NUFFIELD!



Ifølge sagkundskaben kan højst 25 % af Danmarks gårde med fordel anvende dieseltraktor. Sagen er nemlig den, at en dieseltraktor skal arbejde ca. 1000-1500 timer årligt, før det bliver en økonomisk fordel at anvende den frem for en benzintraktor. Også arbejdets art må der tages hensyn til, idet dieseltraktorens fordele kun bliver udnyttet fuldstændigt under konstant hårdt arbejde.

Tal med Nuffield-forhandleren om, hvilken motortype De får størst udbytte af på Deres bedrift. Han kan give

Dem den bedste vejledning, fordi Nuffield traktoren er lige overlegen, hvad enten det gælder benzin- eller dieselmodellen.

Nuffield hedder og er Universal-traktoren:

— fordi den arbejder med over 50 forskellige redskabstyper — fordi den kan påmonteres redskaber både foran, bagpå og under maven — fordi dens hydrauliske løfteanordning er forsynet med to uafhængigt virkende håndtag.



FRAGDE BÆREPLOV



DOMI LANDBRUGSVOGN



MEJJEÆRSKERE



MULTIPLEX HARVE

Forhandlere og servicestationer over hele landet.

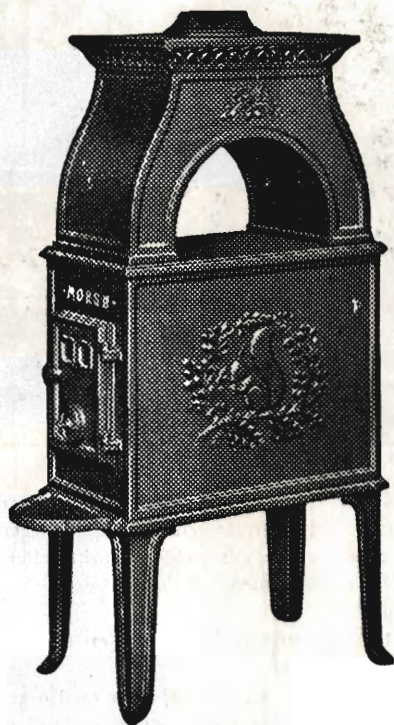
NUFFIELD

UNIVERSAL

DANSK OVERSØISK MOTOR INDUSTRI A/S . GLOSTRUP



Morsø Støbejerns



AKTIESELSKABET
N.A. Christensen & Co.
KØL HOFLEVERANDØR
NYKØBBING MORS

Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, skovrider B. Steenstrup (formand),
forstander N. C. Nielsen og overingeniør N. Venov.
Redaktør: Har. Skodshøj.